

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Belgický federalismus. Struktura a fungování
federativního uspořádání**

Ludmila Bryndová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Belgický federalismus. Struktura a fungování
federativního uspořádání**

Ludmila Bryndová

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Mgr. Petru Jurkovi za cenné rady a připomínky k mé práci a za čas, který jim věnoval. Děkuji

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	6
1. ÚVOD	7
2. FEDERALISMUS A FEDERATIVNÍ POLITICKÝ SYSTÉM (TEORIE)	10
2.1. PŮVOD A VZNIK FEDERACE	10
2.1.1. <i>Původ federace</i>	10
2.1.2. <i>Vznik federace</i>	12
2.1. ZNAKY, DRUHY FEDERACE A DISTRIBUCE MOCI	13
2.1.1. <i>Znaky federace</i>	13
2.1.2. <i>Druhy federace a distribuce moci</i>	14
3. HISTORIE BELGIE	17
3.1. OD PŮVODNÍHO OSIDLOVÁNÍ KE VZNIKU BELGICKÉHO KRÁLOVSTVÍ	17
3.2. OD VZNIKU BELGICKÉHO KRÁLOVSTVÍ DO ROKU 1993	20
3.3. VÝVOJ PO VZNIKU FEDERACE (1993 – 2012)	25
4. ANALÝZA FUNGOVÁNÍ SYSTÉMU	26
4.1. PODOBA FEDERACE, CHARAKTERISTIKA ČLENSKÝCH JEDNOTEK	26
4.1.1. <i>Federální parlament, pozice krále a federální vláda</i>	27
4.1.1. <i>Orgány jednotek</i>	32
4.2. ROZDĚLENÍ PRÁVOMOCÍ, ANALÝZA DOSAVADNÍHO FUNGOVÁNÍ ORGÁNŮ FEDERACE	33
4.2.1. <i>Právo moci jednotek</i>	33
4.2.2. <i>Mezinárodní úroveň</i>	36
4.2.3. <i>Politika v praxi</i>	38
4.3. STRANICKÝ SYSTÉM A POSTOJE POLITICKÝCH STRAN K EU	39
5. ANALÝZA POLITICKÉ KRIZE	43
6. ZÁVĚR	48
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	51
8. RESUMÉ	58
9. PŘÍLOHY	59

Seznam zkratek

AGALEV – Anders Gaan Leven

cdH – Centre Démocrate Humaniste

CD&V – Christendemocratisch & Vlaams

DN – Démocratie nationale

ECOLO – Ecologistes confédérés pour l'organisation de luttes originales

GROEN – De Vlaamse Groenen

LDD – Lijst Dedecker

MR – Mouvement Réformateur

NVA – Nieuw Vlaamse Alliantie

Open VLD – Open Vlaamse Liberalen en Democraten

PP – Parti populaire

PS – Parti Socialiste

SP.A – Sociaal Progressief Alternatief

VB – Vlaams Belang

1. Úvod

Již od 16. století na území dnešní Belgie docházelo k rozdělování společnosti a rozsáhlým zásahům do národního cítění. V 19. a 20. století se přidaly ekonomické změny a Belgičané rozhodli, že potřebují federální uspořádání. V roce 1993 se Belgické království oficiálně stalo federací. Ačkoliv změny měly být kompletní a řešit otázku rozdílných komunit, politické krize z posledních 20 let mluví o opaku. Ta poslední udělala z Belgického království světového rekordmana v počtu dní bez vlády – přísahu při vstupu do úřadu složili členové vlády po 541 dnech. Předmětem předkládané bakalářské práce je analýza Belgického federalismu.

Cílem práce je zjistit, nakolik je za současné politické krize, kdy Belgie není opakovaně schopna sestavit vládu, zodpovědný systém a institucionální uspořádání země. Úkolem této práce je určit, zda se belgický systém řadí do skupiny asymetrických nebo symetrických federací. Práce je vypracována z pohledu empiricko – analytického přístupu, který se zaměřuje na analýzu empirických dat a historického kontextu, a je z velké části napsána jako kompilát odborných článků a knih.

Pro teoretickou kapitolu byly vybrány zejména komparativní studie o federativních politických systémech, vynechány byly studie Michaela Burgesse a Williama Rikera, neboť se zaměřují hlavně na filozofické otázky teorie federalismu a ne na konkrétní uplatnění teorie – tedy na federativní systémy v praxi. Kapitola o historii čerpá zejména z knihy Eduarda Huliciuse, která vybírá skutečně klíčové události historie, a tyto údaje jsou doplněny také knihou Geerta van Istendaela, který, jakožto Belgičan, zahrnuje do svého díla také analýzu historických událostí. Analýza systému federativního uspořádání Belgie je založena na zkoumání ústavy a k interpretaci a doplnění těchto údajů byly použity odborné články zejména belgických odborníků o tomto

politickém systému. V kapitole o politické krizi se pracuje zejména s novinovými články, které se věnovaly celému průběhu této krize.

Rozdělení práce představuje teorii federalismu a modely pro reálné fungování federací, dále historický vývoj Belgie, zaměřený zejména na vývoj jazykových komunit, a analýzu samotného systému, která by měla následně vysvětlit příčiny politických krizí z let 2007 – 2011. První část se zaměřuje na konkrétní aspekty federací. Představuje původ a vznik federací, jejich znaky a distribuci moci ve federacích. Tato část má ukázat, jak se federace liší od ostatních politických systémů, ale také jak se Belgie liší od ostatních federací. Kapitola o federalismu také má vysvětlit, proč bylo toto uspořádání pro Belgii vybráno a jakou pro ni mělo mít hodnotu. Logicky tedy navazuje kapitola o historickém vývoji, který se zaměřuje na postavení jazykových komunit a jak se toto postavení v průběhu času měnilo. Důležité je zmínit také faktory, které nakonec vedly k výběru federativního uspořádání (například demografické či politické). Kapitola o analýze systému představuje stěžejní část práce a zaměřuje se na všechny aspekty federalismu. Belgický systém je značně složitý, a proto je důležité zmínit v této kapitole všechny prvky, které ovlivňují jeho reálné fungování. Podkapitola o stranickém systému dokazuje, že země není jazykově rozdělena jen na úrovni běžného života, ale i na úrovni politické. Poslední kapitola se věnuje politickým krizím v posledních letech a představuje hlavní sporné body v jednáních. Tato kapitola je zařazena do práce kvůli analýze důsledků federativního systému.

Ústavní změny měly za následek rozšíření pravomocí a osamostatnění jazykových celků. Zatímco však valonská část země tyto změny oceňuje a snaží se zachovat současný systém, vlámská část volá po dalekosáhlejší změně na konfederaci a část Vlámů dokonce po rozdělení země. Proto je zajímavé zamyslet se nad situací, kdy by se Belgické království rozdělilo na dva samostatné státy a dvě samostatné ekonomiky, které by musely znovu vyjednat své členství v mezinárodních organizacích, přijmout nové státní zřízení, hlavu státu a symboly a v neposlední řadě také závazky předešlého státu.

Asi největším poutem mezi oběma komunitami je hlavní město Brusel, kterého se nehodlá vzdát ani jedna z nich, neboť Brusel bývá označován (a právem) také za hlavní město EU. Sídlí zde Evropský parlament, Rada EU, Evropská komise, Ekonomický a sociální výbor a Výbor regionů (celkem zde má EU asi 40 000 civilních pracovníků). (The Brussels – Capital Region)

Od roku 1979 v Bruselu také sídlí stálá mise Africké unie, která reprezentuje tuto africkou organizaci a vyjednává dohody s EU. (Africa and Europe in Partnership)

Kromě sídla organizace NATO, které sem bylo přesunuto již roku 1966, zde sídlí dalších 120 mezinárodních organizací a téměř 1 400 nevládních organizací. Nachází se zde 159 ambasad s 2 500 diplomaty (Brusel je na druhém místě na světě v počtu diplomatických reprezentantů). (The Brussels – Capital Region)

Brusel dále funguje velice často jako neutrální půda při vyjednávání mezinárodních dohod, například v prosinci 2012 se zde jednalo o správě hraničních přechodů mezi Srbskem a Kosovem. (Blochin 2012) Nelze opomíjet ani soukromý sektor, sídlí zde kolem 2 000 mezinárodních firem a 150 mezinárodních právnických společností. (Corijn –Vandermotten – Decroly – Swyngedouw)

2. Federalismus a federativní politický systém (teorie)

První kapitola se věnuje představení teorie federalismu a konkrétním podobám a rysům federací. Nastiňuje vývoj a podoby federací a distribuci moci. Kapitola je v práci zařazena z důvodu následné analýzy politického systému a také pro vysvětlení volby tohoto politického uspořádání v Belgii. Pro její zpracování byly vybrány zejména komparativní studie federativních politických systémů a pro přesnější uchopení podstaty teorie byly také vybrány přímé citace.

2.1. Původ a vznik federace

2.1.1. Původ federace

Na počátku této kapitoly je nutné odlišit dva termíny – a sice federalismus a federaci. Federalismus je normativní termín, který zahrnuje celou teorii, a tudíž i specifitější formy politické organizace jako například konfederace. (Watts 1996: 6 – 7) Federalismus jako teorie se vyvíjel a stále vyvíjí a ani v současnosti se nejedná o celistvou teorii. Jeho základním předpokladem je, že se snaží sjednotit separátní politiky v rámci většího politického systému. Je to model, který je založen na vyjednávání na několika úrovních, aby byly zachovány individuální a lokální svobody. (Elazar 1995: 1–2) Oproti tomu federace, nebo také federativní politický systém je termín, popisující jednotlivé formy a konkrétní podobu státu, který převzal tyto ideje. (Watts 1996: 6 – 7)

Slovo federalismus pochází z latinského slova foedus, což znamená smlouva. Autory slova v dnešní podobě jsou tvůrci ústavy Spojených států amerických, do té doby se používala označení jako liga nebo klub členských států. (Davis 1978: 1)

Kořeny federalismu můžeme hledat už u Platona a Aristotela, kteří oceňovali rozdělení říše do menších jednotek, což usnadňovalo jejich správu. Nelze ovšem najít přesný zdroj, ze kterého tento směr pochází, neboť jak Davis ve své knize píše: [...] „nemáme žádný rejstřík pro politické myšlenky, žádná rodná jména, žádnou knihu s daty.“¹ (Davis 1978: 2) „Původ federální myšlenky je zahalen v mlze.“² (Davis 1978: 3)

Jisté je, že první útvary s prvky federací vytvářely již izraelské kmeny před 3 200 lety. (Watts 1996: 2) Později lze najít prvky federace v helénistických městských státech a dalšími průkopníky byli samozřejmě Římané, kteří tvořili foedera (smlouvy) s každým dobytým územím. Ve středověku se tato forma uspořádání téměř nevyskytovala, smlouvy podobné dnešním federacím uzavíraly pouze malé italské státy, jako například Florentská Liga z roku 1375. (Davis 1978: 11 – 35) Jako další příklad lze brát Švýcarskou konfederaci, která vznikla v roce 1291 a trvala (s přestávkami) až do roku 1847. Další konfederací se staly Spojené provincie Nizozemska na konci 16. století. (Watts 1996: 2) První moderní federace vznikla v roce 1787 ve Philadelphii, ačkoliv tvůrcům nebylo zpočátku úplně jasné, o jaký politický systém se bude jednat. (Davis 1978: 11 – 12, 35, 74 – 75)

V posledních dvou stoletích lze pozorovat tři vlny vzniku federací. První trvala od konce 18. století (1787) až do počátku století 20. a v této době se vytvářely nové země z nezávislých území. Typickým příkladem jsou Spojené státy americké, ke kterým se později přidalo Švýcarsko, Německo, Brazílie, Mexiko nebo Venezuela. Druhou vlnu lze pozorovat po druhé světové válce, kdy se vytváří post – koloniální federace, a která trvala až do konce 70. let 20. století. Příklady nově vzniklých federací jsou Indie, Pákistán, Malajsie nebo Nigérie. Poslední vlna nastala po kolapsu komunismu v 90. letech. Z komunistických zemí vznikla Ruská federace a Bosna a Hercegovina. Z nekomunistických zemí Belgie, Španělsko a Jihoafrická republika. Časově neohrazeným obdobím,

¹„[...] there is no register of birth for political ideas, no birth names, no book of dates.“

²„The origin of the federal idea is wreathed in mist.“

vhodným pro vznik federací, je postkonfliktní období, jako například v Etiopii, Kongu, Iráku, Sri Lance či Kypru. (Anderson: 2008: 8 – 11)

2.1.2. Vznik federace

Prvotním důvodem pro spojení jednotek je téměř vždy motiv společné obrany. Zejména William Riker zastává názor, že je to také důvod jediný. Nicméně k obraně se mohou přidat další výhody, jako například společný trh či společná měna. Ve většině případů smlouva, která byla uzavřena a která vytvořila nadřazenou jednotku, přetrvává i po dosažení společného cíle (ať už je to zneškodnění nepřítele nebo dosažení společného trhu). (Rodden 2004: 489 – 492) Další teorie vnímají důvody pro vznik federací mnohem komplexněji a uvádí další příklady, jako třeba přidružení nových území, povýšení statusu předchozích regionálních celků či kvůli změně z konfederace. (Klíma 2003: 155 – 156)

Federace může vzniknout třemi různými způsoby. Agregáční způsob vzniku znamená, že do té doby samostatné státy vytvoří jeden celek, oproti tomu disociační způsob (či devoluce – to je případ Belgie) znamená vznik federace z unitárního státu. Třetím způsobem je připojení nových územních jednotek ke státu. (Klíma 2003: 163)

2.1. Znaky, druhy federace a distribuce moci

2.1.1. Znaky federace

Základních znaků federace je několik, ačkoliv ne každá federace se musí vyznačovat všemi. Federace má dvě a více úrovní vládnutí, ve kterých jsou orgány každé federální jednotky voleny přímo a pouze jejich občany; existují zde tedy dvě úrovně vlády, které jednají přímo se svými občany, úroveň federální vlády a úroveň vlády jednotek.³ (Anderson 2008: 3 – 4)

Federace má dále psanou ústavu, jejíž (některé) části nemohou být měněny bez souhlasu jednotek. Většinou se jedná o články ústavy, které se jakkoliv dotýkají jednotek (jejich hranic, pravomocí apod.). Ústava federace přiděluje legislativní pravomoci dvěma úrovním vlády tak, aby zajistila určitou míru autonomie pro každou z nich. Jednotlivé podoby federace se liší tím, jak je toto rozdělení moci definováno. Ve federacích je tedy formální distribuce legislativní a exekutivní moci a ve federálním parlamentu je většinou horní komora pro reprezentaci zájmů jednotek. Často jsou menší jednotky nadreprezentovány, aby byl zajištěn podíl na rozhodování pro všechny. Proto zde musí být procesy a instituce, které rozhodnou v případě sporu mezi vládami. Ve federacích většinou tuto funkci vykonává speciální soud nebo referendum. (Anderson 2008: 3 – 4)

Zároveň ale je potřeba ustanovení procedur či institucí, které usnadní či povedou jednání mezi jednotlivými vládami. Jednou z takovýchto procedur může být požadavek federální loajality, což je jakýsi morální závazek pro spolupráci. Dále každá jednotka potřebuje vlastní legislativní, administrativní a fiskální kapacity, které zajišťují efektivní plnění jejich kompetencí. (Kincaid 2002: 6)

³ Názvy federativních jednotek se mohou lišit, existují například země, státy, teritoria... Pro přehlednost je v této práci dále používán jeden název-jednotka.

Ve většině federací je také pravidlem, že subjekty nemají právo secese a také, že nemohou samostatně jednat v rámci mezinárodních vztahů či v nich mají jen omezenou působnost. Jednotky samozřejmě mohou mít vlastní občanství – poté tedy každý občan státu může mít i občanství jednotky. (Klíma 2003: 166 – 167)

2.1.2. Druhy federace a distribuce moci

Hlavním problémem, jak píše Ronald Watts, je, že „aplikace federálních myšlenek má nesmírné množství podob a objevují se nové inovativní varianty“.⁴ (Watts 1996: 11)

Federace lze dělit podle postavení jednotek – podle toho dělíme federace na asymetrické, ve kterých subjekty nemají stejné postavení ani stejné pravomoce a které jsou vertikálně organizované, což znamená, že federální stát se nachází na vyšší úrovni než jednotky a jednání probíhají na principu subsidiarity (jednání probíhají na nejnižší možné úrovni). Pak mohou být federace symetrické, ve kterých mají všechny jednotky stejné pravomoci a které jsou horizontálně organizované (jejich složky jsou funkčně oddělené a vzájemně se kontrolují). (Klíma 2003: 162)

Každá federace usiluje o vyvažování mezi unifikací a regionální autonomií. Zároveň dochází k vyvažování mezi nezávislostí a vzájemnou závislostí. Proto se federace vyznačují kombinací sdílených zákonů a samosprávy, která je vymezena v ústavě. Dochází k vyvažování společných zájmů a partikulárních otázek, jako například: geografických, ekonomických, ekologických či lingvistických. Důležité je, aby vláda uměla udělat rozhodnutí v jí svěřených oblastech bez překračování pravomocí regionálních jednotek, ačkoliv pokusy o překračování pravomocí jsou ve federacích častým jevem.

⁴ „[...] the application of the federal idea has taken an enormous variety of forms and that there have emerged new and innovative variants.“

Vliv na povahu distribuce moci má hlavně proces utváření konkrétní federace. Pokud federace vzniká agregací, ustanovují se především limity exekutivy a dalších federálních mocí a zbylé pravomoci jsou ponechány jednotkám. Pokud federace vzniká devolucí z unitárního státu, specifikují se pravomoci jednotek a zbylá moc se stává federální. (Watts 1996: 31 – 36)

Zbylá moc záleží na tom, jak precizně je vyjmenována ta základní; uplatňují se tedy všechny tři postupy – pozitivní, zbytkový a negativní. Pozitivní postup spočívá v tom, že jsou vyjmenovány pravomoci všech subjektů. Negativní postup vymezuje to, co nesmí být v kompetenci toho kterého subjektu. Zbytkový ustanovuje pravomoci jednoho subjektu (ať už federální vlády nebo jednotek) a zbylé pravomoci „zbydou“ na druhý subjekt. V případě konfliktu je obvyklé, že převládne federální právo. (Klíma 2003: 165 – 168)

Pro rozdělení moci ve federacích lze použít dva modely – dualistický a integrovaný. Dualistický model, někdy označovaný jako klasický, charakterizuje stav, kdy má každá vláda vlastní civilní složky a oddělení, jen federální moc je všudypřítomná. Zde se vyskytuje sdílená a konkurenční moc. Při integrovaném modelu jsou některé záležitosti svěřeny federální vládě a vlády jednotek je začleňují do vlastní legislativy (nesmí jim ale odporovat). Zde se vyskytuje společná moc. Tento model bývá někdy označován jako administrativní, protože hlavní úkoly jednotek jsou především administrativní. (Anderson 2008: 21 – 29)

Distribuce moci se může lišit federaci od federace, nicméně některé politiky jsou rozdělené podle stejného schématu. Například co se týče měny, ta je téměř vždy záležitostí federace. Obrana, ratifikace smluv jsou taktéž většinou ve federální moci, jen někdy se může stát, že jsou v pravomoci jednotek. Vnější obchod, infrastruktura, mezistátní obchod, cla a daně a důchody jsou většinou ve federální moci, někdy to může být konkurenční, sdílená či společná politika. Základní a středoškolské vzdělání, zdravotní péče jsou většinou v moci jednotek, jen zřídka v moci federální. U vysokoškolského vzdělání, výzkumu, zdrojů, zemědělství a kriminálních zákonů není jasný model.

Co se týče ústavy, zde je vždy jasně daná procedura a většiny pro její změnu. Jednotky mají většinou veto na určité části, které by je přímo ovlivnily, na ty ostatní ale většinou vliv nemají. V mezích federální ústavy si ale své vlastní ústavy mohou měnit dle libosti. (Anderson 2008: 21 – 29)

3. Historie Belgie

Následující kapitola pojednává o historii území, na kterém se rozkládá dnešní Belgie, a zaměřuje se zejména na vysvětlení současných rozporů mezi oběma jazykovými komunitami. Kapitola obsahuje nejdůležitější historické události od raného středověku do současnosti a je rozdělena na 3 podkapitoly. Tato část má vysvětlit, proč byla pro Belgii nutná změna na federativní systém a vysvětluje také jednotlivé aspekty struktury systému.

3.1. Od původního osídlování ke vzniku Belgického království

V 6. století před naším letopočtem se na území Belgie objevili Belgové, jejichž jazyk se vyznačoval příslušností ke keltské skupině, zatímco jejich vzhled byl germánského typu a kteří byli předchůdci dnešních obyvatel. První sjednocení území přinesl César, který si podmanil tyto kmeny a vytvořil zde provincii Belgica. Již v 5. století zde bylo ustanoveno Sálské právo (to ovlivňovalo nástupnický řád v Belgii až do roku 1991). (Hulicius 2006: 16, 19 – 26)

Za Francké říše se Flandry staly centrem obchodu a tehdejší boje o moc pomohly určit dnešní hranice Belgie a Nizozemí. Od 9. století začíná narůstat moc velmožů (zajišťovali obranu proti nájezdům Normanů) a od 12. století také moc měst, která získávala nová práva a svobody. V této době se zde obchodovalo hlavně se sukrem a Flandry se postupně staly rovnovážným bodem mezi mocí Anglie, Francie a Svaté říše římské. Stoletá válka zde měla za důsledek odchod tkalců, a tak se těžiště dálkového obchodu přesunulo do Antverp a byla zavedena neutralita. (Hulicius 2006: 31, 34 – 35, 41, 45, 51) V Brabantu byl ustanoven Radostný vjezd brabantský, který se stal jakousi ústavou, která rozdělovala moc

třem stavům: šlechtě, klerikům a měštům. Vévoda tedy nemohl vyhlášovat válku, uzavírat smlouvy, měnit daně či devalvovat měnu bez souhlasu ostatních stavů. (Hulicius 2006: 52-61)

Roku 1477 se Jižní Nizozemí (dnešní Belgie) stalo državou Španělských Habsburků a 1585 bylo rozděleno na dvě části svévolně určenou hranicí a ekonomické a kulturní těžiště se následkem toho přesunulo z jihu na sever. Části Antverpy, Gent, Ieper a Doornik zůstaly v rukou Španělů, velká část protestantů emigrovala (vlámská a brabantská města ztratila polovinu obyvatel) a na jihu se stala úředním jazykem francouzština. (Istendael 1998: 21)

Roku 1658 se vzdal španělský král Jižního Nizozemí ve prospěch francouzského krále proti čemuž se postavila Anglicko – Nizozemská armáda a v důsledku jižní provincie připadly Habsburkům. (Istendael 1998: 22), (Hulicius 2006: 63 – 96) Za vlády Habsburků došlo ke snížení cel, zakládaly se obchodní komory a rozvíjela se textilní výroba. Od 70. let 18. století proběhla řada reforem, jako nejzásadnější se ukázalo zrušení jezuitského řádu a vydání tolerančního patentu. (Istendael 1998: 22) Systém byl centralizován, například soudní systém podléhal přímo Vídni. (Hulicius 2006: 101-103) Proti tomu vypukly v roce 1789 protesty (lid se inspiroval u Spojených států amerických a Francie) a území dobyla Francie, která slibovala vytvoření samostatného belgického státu. Za vlády Napoleona zde byl zaveden občanský, obchodní, kriminální a trestní zákoník. Napoleon odsud plánoval invazi do Anglie, proto se zde soustředil na výrobu zbraní a Valonsko se v této době stalo nejprůmyslovějším regionem na kontinentu. Jih se stal dynamičtějším regionem než sever – prováděly se zde zemědělské reformy a probíhala industrializace (zaostávalo pouze školství). (Istendael 1998:105 – 106, 114)

Po porážce Napoleona roku 1814 vzniklo Spojené království nizozemské a Vilém I. se stal jeho králem. Belgie se kromě území, odtrženého ve prospěch Pruska a Lucemburska stala jeho součástí. V roce 1819 byla nizozemština ustanovena jako jediný úřední jazyk v Západních a Východních Flandrech, Antverpách a Limburgu, o tři roky později i v Lovani. (Istendael 1998: 25), (Hulicius 2006: 115) S příchodem nového státu přišla i řada reforem. Bylo vybráno 11 zástupců z každé (jižní i severní) části Nizozemí, a tato komise měla vyjednat návrh ústavy. Všeobecné stavy měly mít stejně poslanců jak z nizozemské části, tak z té belgické (ačkoliv Belgičanů bylo několikrát více). Taktéž měl být spravedlivě rozdělen státní dluh, ačkoliv ten nizozemský byl 12x větší než belgický. Vilém vypracoval plán na hospodářské povznesení země a v této době nastal obrovský rozvoj textilního průmyslu a došlo k navýšení produkce uhlí (Valonsko se stalo 2. nejprůmyslovějším regionem světa). Přes to všechno Belgičané ale neměli skoro žádné posty ve státní správě. (Hulicius 2006: 118 – 120)

To vše vedlo ke spojení konzervativců a liberálů (tzv. unionismus), kteří požadovali liberální reformy, což král odmítl. V letech 1829 – 1830 ale nastaly velké mrazy a neúroda a proto došlo k radikalizaci. V srpnu 1830 v Bruselu docházelo k revoltám na ulicích, útokům na noviny. Tato situace nebyla uklidněna, protože vojáci a četníci se přidali ke vzbuřencům. Městské rady přebíraly činnosti státní správy a požadovaly ústupky. (Hulicius 2006: 121 – 124)

3.2. Od vzniku Belgického království do roku 1993

4. 10. 1830 byla vyhlášena nezávislost Belgie a svolány volby do Národního kongresu.⁵ O měsíc později dosáhla Belgie na konferenci velmocí v Londýně příměří s Nizozemskem a právo Belgie na nezávislost bylo potvrzeno. Nizozemsko se pokusilo o anexi Belgie, ale díky pomoci Anglie a Francie se jim to nepodařilo. Pro Belgii to však bylo poučení o vlastní slabosti do budoucna. 7. 2. 1831 byla schválena ústava, která zřizovala unitární centrálně řízený stát, a byl ustanoven dvoukomorový parlament. Nebylo ale ustanoveno sociální zákonodárství a v praxi byla nizozemština pouze trpěna (např.: soudci vynášeli rozsudky ve francouzštině a nizozemština v soudní síni byla považována za urážku soudu). (Istendael 1998: 28), (Hulicius 2006: 125 – 126)

Za krále byl vybrán Leopold Sasko – Coburg – Gothský, který vycházel výborně i se zahraničními mocnostmi a který panoval až do roku 1865. Nový král si vzal v zájmu neutrality dceru francouzského krále a donutil tím Francouze definitivně opustit zemi. (Istendael 1998: 27) 14. 10. 1831 došlo ke konečnému vymezení hranic podle roku 1790 – Belgie ztratila Zéland, Flandry, Severní Brabant, východní Limbursko, Maastricht a jihovýchodní Lucembursko (to se stalo osobním majetkem krále Viléma). (Hulicius 2006: 127)

Ekonomika rostla a těžký průmysl rovněž – Belgie měla 2. nejvyšší HDP na světě. V roce 1833 byl zaveden belgický frank, 1836 byla otevřena 1. železnice mimo území Anglie, nicméně na úkor tohoto rozvoje Valonska upadaly Flandry, a tak se chudí Francouzi stěhovali do Valonska. (Hulicius 2006: 128, 132) V roce 1834 došlo ke znovuotevření Lovaňské univerzity a to vedlo k přijetí zákona o neoddělitelnosti vzdělání, morálky a náboženství, čímž si katolíci pojistili svůj obrovský vliv na vzdělání. V roce 1873 byl vydán Coremansův zákon o používání různých jazyků v trestních záležitostech, ale ani to nepřimělo

⁵ Voliči byli ustanoveni dle výše placených daní a akademických a církevních titulů-volební právo měl tedy jeden z 95 obyvatel země.

Belgičany respektovat jazykovou rovnoprávnost.⁶ Roku 1894 proběhly první vícečetné volby, ve kterých měl každý muž minimálně jeden hlas. (Istendael 1998: 29-30), (Hulicius 200: 129)

V roce 1846 vznikla Liberální strana, která o rok později zvítězila ve volbách, a dominovala v parlamentu až do roku 1884 (ačkoliv již v roce 1863 byla založena Katolická strana). (Hulicius 2006: 129), (Istendael 1998: 29 – 30) Ani socialistické hnutí nezůstalo úplně bez povšimnutí, v roce 1875 byla založena Belgická dělnická strana a v roce 1877 Vlámská socialistická strana, které se zasadily o vydání řady socialistických zákonů. Vytvořily se 3 pilíře společnosti – katolíci, liberálové a socialisté a soupeření v katolických školách a později v podnicích vedlo k politickému soupeření. (Hulicius 2006:136)

V roce 1909 se stal belgickým králem Albert I. Tento pokrokový vládce si jako jeden z mála uvědomoval nebezpečí války a Belgii na ni soustavně připravoval, nicméně válka přišla dříve, než předpokládal. Ultimátum o umožnění průchodu pruských vojsk odmítl, a proto překročila hranice Lucemburska a Belgie. Král se nejdříve opevnil okolo Antverp, později byl nucen zahájit ústup. Odmítl nicméně zapojení svých vojsk pod spojenecké velení a s celou armádou se stáhl za řeku IJzeru a přikázal prorazit hráze, aby Němci neměli šanci je ohrozit, a tak to zůstalo až do konce války. Němci uměli dobře využít tření mezi komunitami, například vlámsští zajatci byli oddělováni od Valonů a bylo s nimi lépe zacházeno, takže je snadněji získávali pro kolaboraci a po válce to vedlo k dalším neshodám. (Hulicius 2006: 141, 144 – 145, 148)

Po válce byla Belgie vyhladovělá, zpustošená a šokovaná. Eupen, Malmedy a Sankt Vith byly na základě Versailleské dohody (a proti vůli tamějšího německého obyvatelstva) přičleněny k Belgii. Válka měla za důsledek také to, že vlámské hnutí získalo silně pacifistický ráz. V roce 1921 byla mezi Belgií a Lucemburskem uzavřena celní unie. Tvorba vlád probíhala vždy za přítomnosti katolické strany, střídali se pouze její partneři liberálové a sociální demokraté.

⁶ První řeč v parlamentu v nizozemštině byla pronesena až v roce 1888.

Byly zakládány kolektivní pracovní smlouvy, zdravotní pojišťovny, mzdové tabulky a začínají se objevovat například přídavky na děti. V této době velmi sílí odbory. (Istendael 1998: 31) Král souhlasil s všeobecným a rovným hlasovacím právem všech mužů starších 21 let, 8mi hodinovým pracovním dnem a šestidenním pracovním týdnem. (Hulicius 2006: 149)

V roce 1930 došlo k vlámizaci gentské univerzity a Valoni nyní požadovali federaci pro udržení francouzštiny a Bruselu, který jako jediný zůstal bilingvní. Poté však přišla hospodářská krize, která postihla především valonský průmysl. (Hulicius 2006: 150) V roce 1936 vypukla masová stávka, a tak byl zaveden 40 – ti hodinový pracovní týden a placená dovolená. Dělnické hnutí se stalo silnějším než katolické a zároveň se stalo pragmatičtější. (Istendael 1998: 31)

Roku 1934 se králem stal Leopold III., který roku 1936 vyhlásil neutralitu (tu garantoval i Adolf Hitler). V parlamentu vznikala nová tělesa, která celkem úspěšně ubírala tradičním stranám hlasy. Byla jimi komunistická strana, Vlámská národní liga a Rexisté (valonské fašisticko – ultrakatolické uskupení). Za ekonomické krize se politici tradičních stran jevíli jak neschopní a nejednotní a ani finanční skandály nepřispěly k jejich úspěchu. Navzdory vyhlášené neutralitě se Belgie stala obětí nacistické expanze a král se ujal osobního vedení armády a národa (po vzoru svého otce). Brzy ale pochopil, že neumí Němcům vzdorovat a rozhodl se krýt ústup Spojenců. Nicméně odmítl utéci do exilu, a tak musel kapitulovat a vydat se do německých rukou. Král byl Spojenci a velkou částí populace považován za kolaboranta, ačkoliv se stáhl do ústraní a požadoval navrácení zajatců do země a po válce neutralitu země. Na jeho požadavek Adolf Hitler vrátil do Belgie všechny Vlány (z Valonů ani jednoho). (Hulicius 2006: 151, 151– 154)

Po válce byla Leopoldovi nabídnuta abdikace, on ji ale odmítl, a protože pobýval ve Švýcarsku, stal se regentem králův bratr Charles, princ flanderský. Až v roce 1950 bylo uspořádáno referendum o návratu krále, které se 57, 68% vyslovilo pro jeho návrat (nutno podotknout, že zatímco 72% Vlámů bylo pro, 52% Bruselanů a dokonce 58% Valonů bylo proti jeho návratu). Po jeho návratu vypukly stávky a nepokoje, a proto abdikoval v roce 1951 ve prospěch svého syna Balduina I. (Hulicius 2006: 157)

Belgie po válce využila Marshallova plánu a v roce 1947 byla založena celní unie BENELUX, později se Belgie stala také zakládajícím členem NATO (Paul – Henri Spaak byl jejím 2. generálním tajemníkem) a členem OSN. V této době narůstá počet imigrantů z jižní Evropy, Španělska, Portugalska, Itálie, ale také z Afriky a Asie. (Hulicius 2006: 156 – 158)

Již po konci druhé světové války v roce 1945 požadovala část Valonů secesi a připojení k Francii, nebo úplnou autonomii. V roce 1954 byla založena Volksunie jejíž členové požadovali federalizaci, aby zabránili pofrancouzštění Bruselu. V 50. letech začal pomalý hospodářský úpadek Valonska. (Hulicius 2006: 159)

V letech 1962 – 1963 byly upřesněny jazykové hranice a nastoupila třída vlámských politiků, kteří se vzdělávali hlavně ve vlámských školách a kteří volali po dodržování jazykových zákonů. Zároveň stále upadala úroveň ocelového průmyslu a těžby uhlí a politiku postupně začalo diktovat Vlámsko, které nemuselo projít restrukturalizací. Zároveň se začala řešit situace kolem Bruselu – zde se vlámští politici obávali, že by zde došlo k pofrancouzštění, a tak omezili hranice bilingvismu jen na 19 sousedních obcí Bruselu. (Brzinski 1999: 52 –70)

V této době vznikaly nové strany Flemish People's Union a French – speaking Front of Democratic Francophones, které díky svým federálním požadavkům ubraly voliče tradičním stranám. Vztahy mezi vlámskými a frankofonními členy stran byly napjaté, a tak se začaly rozdělovat, což jim dávalo příležitost

soustředit se na regionální témata. Konsenzuální politika se stala více viditelnou, protože už se neděla uvnitř stran. Toto rozdělení stran předcházelo devoluci moci mezi regiony a komunity. (Brzinski 1999: 52 –70)

V roce 1966 vypukla krize Lovani, kdy vlámsští studenti požadovali odchod frankofonních studentů i kantorů z univerzity. Tuto krizi následovaly masové protesty po celém vlámsku a vedla až k pádu vlády. Roku 1970 byla schválena změna ústavy, díky které vznikly 4 regiony – francouzský, nizozemský, německý a Brusel a 3 komunity, tedy francouzská, vlámská a německojazyčná. Problém Bruselu ale dále přetrvával a tyto jednotky mohly rozhodovat jen o záležitostech kultury. Nepokoje neustaly, naopak se objevovaly stále větší problémy se sestavováním vlády.⁷ Stále pokračovalo prohlubování úpadku Valonska a posilování postavení Vlámka a Bruselu. (Hulicius 2006: 160)

Vzestup vlivu Vlámka byl vysvětlován mnoha způsoby, zejména tím, že se Valonská část nechtěla přizpůsobit novým hospodářským nárokům. V roce 1978 vznikla politická strana Vlámský blok, která požadovala nezávislost Vlámka, svržení monarchie a zastavení přílivu přistěhovalců. V roce 1980 byly uvolněny další pravomoce vlámské a valonské komunitě a byl založen zvláštní soud pro spory mezi různými úrovněmi vlády. V 80. letech proběhla aféra Happart (frankofonní starosta Limburska byl odvolán kvůli neznalosti vlámského jazyka) a prohlubovaly se finanční problémy (rostl státní dluh, náklady na sociální stát). Do kompetencí regionů byly převedeny záležitosti veřejných prací, komunikací (kromě železnic a aerolinií) a dohled nad vzděláváním a tiskem. (Hulicius 2006: 161)

Ve volbách v listopadu 1991 již tradiční strany výrazně ztratily ve prospěch Vlámského bloku, Národní fronty (obdobu Vlámského bloku pro frankofonní Belgičany) a nově vzniklých stran zelených. To následovala 7. 1993 změna ústavy, která z Belgie učinila federaci.

⁷ Někdy až devětkrát za tři roky.

3.3. Vývoj po vzniku federace (1993 – 2012)

Poslední historická část práce se věnuje období po přijetí nové ústavy v roce 1993, kterou se Belgie stala federací a byla rozdělena do federálních jednotek, jejichž podoba se do dneška nezměnila. Bylo ustanoveno 10 provincií a 589 komun (obcí), komunity i regiony dostaly vlastní parlamenty a vlády. V roce 1993 zemřel král Balduin, ale v následném referendu se 86% Belgičanů vyjádřilo pro setrvání monarchie. Králem se stal jeho bratr, Albert II. (Hulicius 2006: 165 – 167)

V roce 1999 křesťanské strany získaly dohromady jen 25%, 2. místo obsadil Vlámský blok. Liberálové, socialisté a zelení sestavili vládu, jejímž premiérem se stal Guy Verhofstadt, a po 40 letech křesťanští demokraté nebyli součástí vlády. Tehdy došlo k celé řadě reforem – legalizace homosexuálních sňatků, genetický výzkum mohl využívat lidských embryí a byl vypuštěn křesťanský svátek Te Deum ze státních svátků. V roce 2001 byly uzavřeny dohody z Lambertontu a tím došlo k posílení pravomocí regionů v oblastech hospodářství, sociální politiky a byla jim předána dílčí fiskální autonomie. (Brzinski 1999: 52 –70) V roce 2004 byl oficiálně zrušen Vlámský Blok, ale stále přetrvávaly problémy s přistěhovalci, kterých bylo v Belgii zhruba 1 milión, a tak musely i ostatní strany převzít určité politiky Vlámského bloku. (Hulicius 2006: 166)

4. Analýza fungování systému

4.1. Podoba federace, charakteristika členských jednotek

Další část práce je zaměřena na analýzu systému – tedy na představení členských jednotek federace, federálních struktur, jejich kompetencí a fungování v praxi. Zde se pracuje zejména s ústavou Belgie a dalšími vědeckými studiemi na toto téma. V prvním článku ústavy je informace o tom, že je Belgie federální stát složený z komunit a regionů a následně druhý článek zmiňuje tři komunity – francouzskou, vlámskou a komunitu německé řeči. Další článek vymezuje 3 regiony: valonský, vlámský a bruselský. (Ústava 2007: čl. 1., 2., 3.)

Hranice jednotek mohou být měněny pouze zákonem. Valonský region je složen z provincií Valonský Brabant, Hainaut, Liege, Luxemburg a Namur. Vlámští region obsahuje provincie Antverpy, Vlámští Brabant, Západní Flandry, Východní Flandry a Limburg. V případě že by se vyskytlo území s nejasnými hranicemi, bude toto sporné území spadat pod správu federálního práva. (Ústava 2007: čl. 4., 5.) Hranice provincií a komunit se částečně překrývají, vlámský region a vlámská komunita mají identické hranice s výjimkou oblasti Bruselu, která je součástí vlámského regionu i komunity, ale zároveň je i součástí valonské komunity – tato oblast je bilingvní. Valonský region oproti valonské komunitě nezahrnuje Brusel, ale zahrnuje oblast komunity německé řeči.⁸ (Fabre 2009: 15)

Každý region, komunita i federace jako celek má vlastní parlament (podle zákona jsou tvořeny volenými zástupci), vládu a administrativu a zároveň vlastní symboly (vlajku, hymnu, národní prázdniny) a hlavní město (pro Valonský region Namur, Eupen pro Německou komunitu, pro zbytek je to Brusel). Podle novelizace ústavy došlo ke sloučení, a tak Vlámští komunita a Vlámští region

⁸ viz přílohy – mapa regionů a mapa komunit

mají jeden parlament, vládu a administrativu dohromady. (Vos – Orbie – Schrijvers 2008: 3 – 4)

Zájmy, které jsou exkluzivně komunální či provinciální povahy, jsou řešeny obcí, či provinciálními radami podle principů popsanych v ústavě. Úřední moc federace řeší pouze záležitosti, které jsou jí vysloveně svěřeny zákonem a ústavou. Za ostatní záležitosti jsou zodpovědné komunity a regiony, které mají působnost, kterou jim svěruje ústava nebo zákony a ty také stanovují pravidla činnosti a způsob volby územních orgánů. (Ústava 2007: čl. 41.)

4.1.1. Federální parlament, pozice krále a federální vláda

Federální parlament je složen ze dvou komor – z Poslanecké sněmovny a ze Senátu. Poslanecká sněmovna má 150 členů, kteří jsou voleni přímo všemi občany Belgie, kterým bylo 18 let. Volební účast je povinná. Volitelný je ten, kdo je Belgičan, má občanská a politická práva, je mu alespoň 21 let a má své bydliště v Belgii (stejně podmínky platí i pro kandidáty do Senátu). Poslanecká sněmovna je volena na 4 roky a má zajišťovat integritu země. (Ústava 2007: čl. 61. – 65.) Volební systém je proporční a využívá d'Hondtovu metodu přepočtu hlasů na mandáty. Uzavírací klauzule pro politické strany pro vstup do parlamentu je 5%. (Homolová 2010: 213)

Senát zajišťuje reprezentaci regionálních celků na federální úrovni, což naznačuje jeho složitý proces volby, který má 7 fází. 25 senátorů se volí voliči nad 18 let nizozemským volebním kolegiem (1. fáze), 15 je voleno francouzskou částí země (2. fáze). 3. fáze zahrnuje jmenování 10 senátorů Vlamským parlamentem, a 4. fáze 10 senátorů, jmenovaných Francouzským parlamentem. V 5. fázi 1 zástupce jmenuje Parlament komunity německé řeči. V 6. fázi je 6 senátorů jmenováno senátory, kteří byli zvoleni v 1. a 3. fázi. Poslední 4 senátoři

jsou jmenováni senátory, kteří byli vybráni při fázích 2 a 4. Alespoň jeden ze senátorů, volených ve fázích 1, 3 a 6 musí mít bydliště v regionu Brusel – hlavní město. Pro jmenování senátorů ve fázích 1, 3 a 4 musí být alespoň jeden z nich z parlamentu vlámské či z francouzské komunity. (Ústava 2007: čl. 67., 69.) Jmenování senátoři musí reprezentovat volební proporce politických stran z volebních fází 1 a 2. (Deschouwer 2005: 9) Pro jmenování senátorů ve fázích 6 a 7 musí být alespoň jeden senátor ve fázích 1 a 2 zvolen. Pokud se obnovování regionálních parlamentů neshoduje s obnovováním Senátu, 3 – 5 senátorů si může ponechat svůj mandát až do dalšího zasedání (pokud neobsadili křeslo v regionálním parlamentu). Senátoři, zvolení ve fázích 1, 2, 6 a 7, jsou určováni na 4 roky a Senát se musí každé 4 roky plně obnovit. Volba senátorů ve fázích 1 a 2 probíhá společně s volbami do Poslanecké sněmovny. (Ústava 2007: čl. 69., 70.) V důsledku však ani tento složitý proces nezaručuje reprezentaci všech jednotek, neboť není přímo reprezentován Valonský region (Vlámský region má společný parlament s Vlámskou komunitou – viz níže). (Deschouwer 2005: 9)

Federální zákonodárná moc je společně vykonávána králem a Poslaneckou sněmovnou v záležitostech udělování státního občanství, zákonech o občansko a trestněprávní odpovědnosti králových ministrů, v záležitostech státních rozpočtů a účtů (kromě dotací na práci obou komor) a určení rozsahu vojenského kontingentu. (Ústava 2007: čl. 74.) Sněmovna má také výlučnou pravomoc v udělování či odebrání důvěry vládě. (Deschouwer 2005: 9)

Každá část federální zákonodárné moci má právo iniciativy, tyto návrhy se předkládají nejdříve Sněmovně, poté Senátu. Pouze návrhy podané za účelem souhlasu s mezinárodními smlouvami se postupují nejdříve Senátu a poté Sněmovně. Každý návrh zákona musí být odhlasován článek po článku a komory mají právo změnit či rozdělit navrhované články a změny. Obě komory jsou si rovny při prohlášení ke změně ústavy a při samotné změně, pro zákony, jimiž se vyslovuje souhlas s mezinárodními smlouvami, pro zákony, které byly přijaty k zajištění dodržování mezinárodních závazků, pro zákony o Státní radě,

pro organizaci soudních dvorů a soudů a pro zákony, jimiž se vyjadřuje souhlas se smlouvou o spolupráci mezi státem, komunitami a regiony. (Ústava 2007: čl. 75. – 76.)

Postup probíhá následovně: návrh se schválí ve Sněmovně, poté se k němu může vyjádřit Senát. Pokud se do 60 dnů nevyjádří, nebo nechce návrh změnit, tak je návrh odeslán králi. Pokud Senát navrhl změny, musí je znovu projednat Sněmovna, poté má Senát lhůtu již jen 15 dní na projednání. Kompetenční konflikty řeší Parlamentní dohodovací výbor, který je složen z členů obou komor. (Ústava 2007: čl. 78., 82.) Každý člen parlamentu patří k jazykové skupině; jeho příslušnost se určuje podle místa, kde byl zvolen. To napomáhá snadnější identifikaci jazykové většiny, která může zablokovat jednání o návrhu zákona, pokud se $\frac{3}{4}$ jazykové skupiny vysloví proti. V takovémto případě může být jednání pozastaveno a vláda má 30 dní na navržení alternativního textu. (Deschouwer 2005: 9)

Změna ústavy má přesně danou proceduru, kdy federální zákonodárná moc může prohlásit, že je nutná změna ústavy a po tomto prohlášení se rozpustí parlament. Do 40 dnů poté musí být uskutečněny volby, do dvou měsíců musí být ustanoveny nové komory, které se usnášejí ve shodě s králem o bodech, předložených k revizi. Jednání mohou probíhat pouze při $\frac{2}{3}$ přítomnosti členů každé komory, a tak se také schvaluje změna. Zároveň jsou pro schválení potřebné $\frac{2}{3}$ voličských hlasů. Po této proceduře je konkrétní podoba změny zaslána králi, který ji podepíše (s kontrasignací ministra). (Behrendt 2013: 42) Pro změnu ústavy v otázce regionálních kompetencí je také nutná většina obou jazykových skupin v každé komoře. (Fabre 2009: 9)

V praxi se změny ústavy dějí jen výjimečně, pro politiku je mnohem jednodušší a rychlejší vydávat speciální zákony, kterými mohou být měněny pravomoci jednotek. Pro schválení takového zákona je nutná $\frac{2}{3}$ většina v obou komorách federálního parlamentu, která zahrnuje většinu členů obou jazykových skupin. Tyto zákony upravují status a moc jednotek a také jejich fiskální

uspořádání. Každá z těchto změn měla vyřešit aktuální problém, proto nejsou speciální zákony vydávány koherentně. (Deschouwer 2005: 4) Tyto speciální zákony jsou považovány za součást ústavy, neboť většina státních reforem se odehrává právě díky speciálním zákonům. (Behrendt 2013: 38)

Tento složitý proces změny ústavy zaručuje řádné projednání veškerých bodů a dostatečnou dobu na reflexi změny. Zároveň slouží k demokratické reprezentaci, neboť voliči mají právo změnu ovlivnit, či úplně zamítnout prostřednictvím volebních hlasů. Dnes jsou ale často navrhovány změny tohoto procesu, jeho zjednodušení. To by spočívalo ve vymezení situací, za kterých by mohl být řádný proces zkrácen (nemusel by se rozpouštět parlament) a souviselo by to zejména s přijímáním mezinárodních smluv, které by mohly být v rozporu s ústavou. (Behrendt 2013: 41 – 42)

Osobnost krále je nedotknutelná, veškerou odpovědnost nesou jeho ministři, které král jmenuje i propouští (na návrh Poslanecké sněmovny). Jmenuje a propouští také federální státní sekretáře, kteří jsou členy vlády, ale jsou podřízeni konkrétním ministrům a král stanovuje jejich pravomoci. (Ústava 2007: čl. 88., 96., 104.) V praxi ale nemají žádná králova rozhodnutí hodnotu, dokud je nepodepíše některý z ministrů. Také králova role při sestavování vlády je spíše formální, veškerá vyjednávání obstarávají politické strany. A i když se několikrát stalo, že král nesouhlasil se jmenováním konkrétního člověka, politické strany vždy dokázaly tento nesouhlas obejít. V případě devoluce stál král vždy jasně proti tomuto návrhu, neboť se domníval, že povede k rozpadu státu. Bylo to zásluhou politických elit, které ho přesvědčily o opaku. Podpora osobnosti krále a monarchie nebyla nikdy jednotná. Zatímco po druhé světové válce se v referendu většina Vlámů vyslovila pro jeho setrvání v úřadu, velká část Valonů jeho návrat odmítla. V dnešní době je to přesně naopak (pravicové vlámské strany volají po republice), a tak je pozice krále takřka neměnná a jeho pravomoci zůstávají stále stejné. (Deschouwer 2005: 10 – 11)

Federální vláda má nejvýše 15 členů,⁹ přičemž stejný počet musí být vlámsky mluvících a stejný počet francouzsky mluvících (kromě premiéra). Ministři mají přístup do obou komor parlamentu a pokaždé musí být vyslechnuti, pokud o to požádají. Stejně tak komory si mohou vyžádat přítomnost ministrů. Vláda podává demisi v případě, že Poslanecká sněmovna přijme absolutní většinou svých členů návrh na vyslovení nedůvěry a zároveň je králi navržen nástupce na premiéra, nebo během tří dnů poté Sněmovna návrh na premiéra předloží. (Ústava 2007: čl. 96., 99., 100.)

Na federální vládu připadají kompetence v oblastech veřejných financí, armády, soudního systému, veřejné bezpečnosti, zahraničních záležitostí, veřejného zdraví a domácích záležitostí. V praxi na ni také připadají úkoly ve všech oblastech, které nejsou jasně přiděleny jednotkám. (Vos – Orbie – Schrijvers 2008: 3)

Proces sestavování vlády má dvě fáze. V první fázi král určí tzv. informátora, který najde možnost konsenzu mezi stranami a zjistí jejich požadavky. Ten poté navrhne tzv. tvůrce,¹⁰ který vládu reálně sestaví a většinou se stane jejím premiérem. Osoba navrhovaného premiéra je výsledkem domluvy mezi stranami, které mají většinu v parlamentu a chtějí vstoupit do vládní koalice. Role krále je čistě formální. Jedinou jeho možností je osobní rozprava s konkrétními (potencionálními) ministry anebo zamítnutí rezignace informátorů a tvůrců. Při jednáních vlády platí nepsané pravidlo, že se o rozhodnutí nehlasuje, ale je výsledkem konsenzu. To tedy znamená, že pokud se jedna strana v parlamentu rozhodne nespolupracovat, je ochromena celá vláda. Proto jsou důležitá vyjednávání, kterými je Belgická politika proslulá – například se v Belgii vůbec nepřistupuje k možnosti referenda. To se nevyužívá kvůli špatným zkušenostem z minulosti, které poučily společnost, že je nutné hledat shodu a ne činit většinová rozhodnutí, protože ta jsou pro rozdělenou společnost nepřijatelná. (Deschouwer 2005: 10)

⁹ V praxi se ale ještě nikdy nestalo, aby měla vláda méně členů než 15.

¹⁰ Originální názvy ve francouzštině jsou *informateur* a *formateur*, zde je neoficiální překlad.

4.1.1. Orgány jednotek

Podle ústavy je zřízen Parlament vlámské komunity, Parlament francouzské komunity a Parlament komunity německé řeči, jejichž složení a činnost upravuje zákon.¹¹ Zároveň je pro každý region stanoven jeden parlament, který může přebírat kompetence komunitních parlamentů, pokud je k tomu konkrétně zmocněn. V případě Vlámské komunity a Vlámského regionu došlo ke sloučení parlamentů v jeden. (Ústava 2007: čl. 115) Vlámský parlament má 118 členů, kteří jsou voleni z vlámské oblasti a 6 členů, kteří jsou voleni za region Brusel – hlavní město (ti jsou ale oprávněni hlasovat pouze pro komunitní záležitosti). Vlámský parlament a vláda vykonávají pravomoci Vlámské komunity i Vlámského regionu, kromě ministra za region Brusel – hlavní město, který je zmocněn pouze pro komunitní záležitosti. Valonský regionální parlament má 75 přímo volených členů, Parlament francouzské komunity má 75 členů Valonského parlamentu a 19 členů Bruselského parlamentu. Komunita německé řeči má svůj vlastní 25 členný parlament. Parlament regionu Brusel – hlavní město má 89 členů, přičemž 17 z nich musí být nizozemsky mluvících. Stejně tak 2 z 5 ministerských pozic je určeno pro nizozemsky mluvící ministry. Tato nadreprezentace nizozemsky mluvící části Regionu Brusel – hlavní město má chránit 15% menšinu a zaručit její podíl na politickém rozhodování. (Deschouwer 2005: 4 – 5)

Všechny tyto parlamenty jsou tvořeny přímo volenými reprezentanty, volenými na 5 let, přičemž platí, že volby se musí shodovat s volbami do Evropského parlamentu. Mandát člena parlamentu je neslučitelný s mandátem Poslanecké sněmovny a s mandátem senátora, určeného ve fázích 1, 2, 6 a 7. Podle ústavy je ustanovena Vláda vlámské komunity,

¹¹ Překlad podle Klokočka, Vladimír – Wagnerová, Eliška (2004). *Ústavy států Evropské unie* (Příbram: Linde Praha a. s.) je nepřesný, neboť se pojmenování „rada“ častěji používá pro označení vlád, proto je zde originální pojmenování těchto orgánů.

Vláda francouzské komunity a Vláda komunity německé řeči, jejichž složení a činnost upravuje zákon a jejichž členové jsou voleni svými radami. (Ústava 2007: čl. 116., 121)

4.2. Rozdělení pravomocí, analýza dosavadního fungování orgánů federace

4.2.1. Pravomoce jednotek

Mezi jednotkami neexistuje žádná hierarchie, tudíž všechny regiony mají stejné pravomoce a stejně tak všechny komunity mají stejné své pravomoce, nezávisí na jejich velikosti (například Komunita německé řeči je 100x menší než Vlámská komunita). Belgie má nejvyšší míru samosprávy ze všech federací, přičemž regiony mají více autonomního rozhodování než komunity. (Swenden 2003: 6 – 7) Ústava vedle složení jmenuje také kompetence federálních jednotek a jejich orgánů. Parlaments Francouzské komunity a Vlámské komunity mají pravomoci vydávat dekrety v oblastech osobních záležitostí jako například kultury (divadla, knihovny nebo audiovizuální média) a školství (s výjimkou určení počátku a konce povinné školní docházky a minimálních podmínek pro vystavení diplomů a úpravy důchodů). Dále vystavují dekrety v oblasti spolupráce komunit a mezinárodních smluv v oblastech svých pravomocí. Zákon určuje formy spolupráce a bližší pravidla pro uzavírání smluv. Dekrety vydávané parlaments komunit mají sílu zákona v oblastech francouzského jazyka nebo vlámského jazyka a ve vztahu na instituce, zřízené v bilingvní oblasti hlavního města Bruselu. Parlaments zároveň dekretem upravují personální záležitosti ve své oblasti (zdravotní politika – prevence a léčba, ochrana mladých, sociální péče nebo pomoc rodinám, imigrantům). (Ústava 2007: čl. 127., 128.), (Vos – Orbie – Schrijvers 2008: 2 –3)

Mezi další pravomoce parlamentů Francouzské komunity a Vlámské komunity patří určování věcí správy, vyučování na veřejných školách, sociální vztahy mezi zaměstnavateli a zaměstnanci ve své oblasti kromě obcí hraničících s jinou jazykovou oblastí. Parlament francouzské komunity a Parlament vlámské komunity mohou vykonávat kompetence Vlámského a Valonského regionu podle zákonem ustanovených podmínek. Zároveň Parlament francouzské komunity, Valonského regionu a frankofonní skupina Parlamentu regionu Brusel – hlavní město mohou vykonávat kompetence francouzské komunity. Parlament komunity německé řeči upravuje dekretem: záležitosti kultury, personalizovatelné – vztahující se k osobám, vyučování, spolupráci mezi obcemi, mezinárodní spolupráci, včetně uzavírání smluv a použití jazyka na veřejných školách. Parlament komunity německé řeči může vykonávat pravomoci Valonského regionu, na nichž se tyto jednotky dohodnou. Složení Parlamentu regionu Brusel – hlavní město upravuje zákon, ten zde také ustanovuje kolegia, která tvoří Společné kolegium, které slouží jako koordinační orgán. Podle ústavy federální stát, komunity, regiony a Společná komise komunit zachovávají ve své činnosti federální loajalitu, aby zabránily vzniku konfliktů. (Ústava 2007: čl. 128., 129., 143.)

Kompetence regionů jsou omezeny do teritoriálních oblastí: ekonomiky, zaměstnanosti, zemědělství, vodní politiky, bydlení, veřejných prací, energetiky, dopravy a infrastruktury, životního prostředí, územního plánování, ochrany životního prostředí, úvěrů, zahraničního obchodu, dozoru nad provinciemi, obcemi a meziobecními rozvodnými společnostmi. (Vos – Orbie – Schrijvers 2008: 3)

Prostor pro interpretaci ústavy je v nejasně vymezených oblastech kompetencí, například otázka sociálního zabezpečení se může jevit minimálně jako matoucí, neboť se vztahuje k jedincům (kompetence komunit) i k zaměstnanosti (kompetence regionů). (Deschouwer 2005: 5)

Rovnost mezi politickými celky se uskutečňuje skrz rovnocennost norem. Ta funguje díky tomu, že stát vyhláší zákony a komunity a regiony k vyřizování záležitostí ve své kompetenci vydávají dekrety (Brusel nařízení). Zákon a dekret mají stejnou platnost – platnost zákona. Dále se uskutečňuje skrz výlučnost pravomocí, neboť do kompetencí jakékoli části nesmí jiná část zasahovat. Také se uskutečňuje přes identitu kontrol, protože je zde ustanoven Smírčí soudní dvůr, který rozhoduje v kompetenčních konfliktech – řeší tedy konflikty mezi dekrety, zákony a nařízeními. Platí zde zákon proporcionality, kdy se musí každý zákonodárce vyvarovat tomu, aby ztěžoval či znemožňoval plnění kompetence jiné legislativy. (Delpérée 1998: 7 – 8)

Politická autonomie jednotek je značně omezená, neboť pokud politické strany musí neustále hledat konsenzus na federální úrovni, mají tendence se mu přizpůsobovat i na úrovni politiky jednotek. Na druhou stranu pokud jedna jednotka odmítne spolupracovat, tak to okamžitě spěje ke konfliktu, který pozastaví jednání na dalších úrovních. Proto je důležité neustále vyjednávat politickou shodu na všech úrovních. (Deschouwer 2005: 8)

V otázkách fiskální autonomie byla zavedena v roce 2002 reforma, která mimo jiné povolila komunitám možnost zavést vlastní daně. Takováto daň však může být ustanovena pouze ve spolupráci s jinou komunitou, což značně omezuje jejich autonomní postavení. Komunity jsou tedy financovány hlavně federálními fondy (například příjmy z rozhlasové a televizní daně) a tyto finance jsou přerozdělovány podle počtu studentů, indexu spotřebitelských cen, podle hrubého národního příjmu (od roku 2012), daně z přidané hodnoty a z příjmu. Tyto transfery tvoří 90% komunitních příjmů. Stejnou reformou bylo upraveno také financování regionů, pro které se používá pro přerozdělování stejných ukazatelů, kromě počtu studentů – ten je nahrazen počtem obyvatel. Regiony mají pravomoci snižovat daně v oblastech regionální politiky a mohou ustanovit vlastní daně pro: gambling a sázky, automatické sázkové kanceláře, otevření nápojových podniků, dary, registraci nemovitostí, automobilovou registraci a

vlastnictví rozhlasových a televizních přijímačů. (Deschouwer 2005: 13) Příjmy z těchto daní jsou beze zbytku přidělovány regionům. (Dumont 2005: 18)

Co se týče využívání daní komunitami a regiony, tak daň v jejich prospěch může být zavedena pouze dekretem či pravidlem. Daně se schvalují každý rok a zákon upravuje způsob financování Francouzské a Vlámské komunity, jejich parlamenty upravují dekretem použití těchto financí. To samé platí i pro Komunitu německé řeči a pro regiony. Region Brusel – hlavní město tyto finance převádí na Společnou komisi komunit, Komisi francouzské komunity a Komisi vlámské komunity. (Ústava 2007: čl. 170., 175., 178.) Protože není možné určit počty příslušníků jednotlivých komunit v Bruselu, jsou finance rozdělovány v poměru 80% pro valonskou část a 20% pro vlámskou část. (Deschouwer 2005: 13)

Regiony mají vysokou rozhodovací autonomii nad svými zdroji a mají 25% financí ze svých zdrojů, zbytek převádí federální vláda z daní. Zde ale podíl výdajů překračuje podíl příjmů. (Fabre 2009: 15 – 16)

4.2.2. Mezinárodní úroveň

V záležitostech zahraniční politiky je jednotkám ponechána volnost v rámci oblastí působnosti, které jsou jim vymezené. Regionální vlády také musí informovat federální vládu o uzavření mezinárodní smlouvy a ta jednání může pozastavit, nebo ji může král, na návrh vlády, úplně zastavit v případě, že Belgie se zemí neudrží diplomatické styky či jsou tyto styky narušeny anebo pokud je smlouva neslučitelná s mezinárodními závazky Belgie. (Delpérée 1998: 7 – 8)

V rámci Evropské unie se regionální ministři mohou účastnit jednání Rady EU, ale pouze jako zástupci státu jako celku.¹² V roce 1994 byla přijata první Smlouva o spolupráci, která ustanovovala Generální ředitelství pro evropské záležitosti. Toto ředitelství se skládá z premiéra, místopremiéra, ministerských předsedů jednotek a pak z konkrétních ministrů, jejichž resortů se záležitost dotýká (ministrů z jednotek i z federální vlády). V roce 2003 byla uzavřena další Smlouva o spolupráci, která přidala nutnost shody všech členů. Pokud shody není dosaženo, Belgie se jako celek zdrží hlasování v Radě EU. Koherenci v jednáních paradoxně usnadňuje rozdělení politických stran, neboť nepůsobí jen v konkrétních jednotkách, ale jsou přítomny i na federální úrovni a proto je snazší domluva mezi jejich členy. (Vos – Orbie – Schrijvers 2008: 4 – 9)

Reprezentace v Radě ministrů spočívá v tom, že je vymezeno 6 oblastí, které jsou buď výhradně federální (rozpočet nebo obrana), sdílené, ale spíše federální (vnitřní trh, energetika, doprava nebo sociální politika), sdílené, ale spíše regionální (průmysl, výzkum, životní prostředí), převážně regionální, ale reprezentované komunitami (vzdělání, zdraví nebo turismus), exkluzivně regionální (rybolov), převážně regionální, ale reprezentovány federálně (zemědělství). Pro tyto oblasti jsou přímo stanoveni lídři a poradci a v určitých oblastech je stanovena i rotace účasti. V roce 1992 Evropská rada rozhodla, že může za stát volit regionální zástupce, ale ten hlas je jen jeden a za celý stát, čímž donutila k jednání všechny uvnitř státu. (Bursens – Deforche 2008: 7 – 10)

¹² Většinou je člen federální vlády, který jedná a má poradce z vlád jednotek – pokud se jednání týká jen jedné jednotky, na jednání je přítomen zástupce té jednotky, které se jednání týká. Pokud se jednání dotýká všech jednotek, rotuje účast poradců, ale lídr jednání je pořád z federální vlády.

4.2.3. Politika v praxi

Protože jsou přesně vymezené pravomoci, politika neprobíhá koherentně, a v praxi tedy pokud má být dosaženo alespoň nějaké efektivity, jsou na sobě jednotky závislé, například stát má na starosti skoro všechny daně. Výsledkem je, že stát a jednotky uzavírají stovky smluv o spolupráci, které jsou podobné mezinárodním smlouvám – někdy se až říká, že se Belgie podobá mezinárodní organizaci. (Happaerts – Schunz – Bruyninckx 2012: 5 – 8)

Proto byl vytvořen Poradní výbor, což je orgán pro spolupráci a který tvoří premiér, 5 federálních ministrů a 6 ministrů z jednotek (je dána povinnost rovnoměrného jazykového zastoupení). Tento Poradní výbor je poslední instancí pro dohodu mezi orgány. V praxi spousta dohod pochází z mezinárodních tlaků (evropské, globální výbory) a ty jednotlivé zástupce také nutí vůbec začít vyjednávat, neboť regiony mají spoustu kompetencí v oblastech, kde je má i EU (například zemědělství a životní prostředí). Až 70% dohod o spolupráci je uzavřeno kvůli mezinárodním požadavkům. Dochází tedy k „evropeizaci“ politických domén, neboť EU zde má silnou pozici a málokdy je její činnost kritizována nebo diskutována. Ústava dává jednotkám obrovskou moc v oblasti mezinárodní politiky (největší v Evropě), ale v praxi je federální vláda koriguje. (Happaerts – Schunz – Bruyninckx 2012: 5 – 8)

Belgický systém je často nazýván partitokracií – politika a rozhodování je monopolizováno lidry politických stran a to platí i v mezinárodních vztazích. Neboť protože je nutná jednomyslnost, často používají politickou nestabilitu na jedné úrovni jako hrozbu pro další úrovně k dosažení konsenzu – tak to alespoň bylo do roku 2004. V roce 2004 proběhly volby, kdy poprvé po volbách do jednotek nebyly stejné koalice na federální a subnacionální úrovni. Od této doby některé strany na jedné úrovni byly u moci a na druhé úrovni byly v opozici. Například v roce 2009 byli liberálové v jednotkách všude v opozici, na federální

úrovni byli u moci. V takovéto situaci politické strany nemají vůli udržet systém stabilní. Postup pro vyjednávání mezinárodních záležitostí je tedy založen na kooperačních dohodách, kde řeší rozdílné přístupy, potom spolupráce probíhá přes pracovní skupiny, které se zodpovídají meziministerským konferencím. Jednání probíhají na základě konsenzu a národní témata jsou řešena dobrovolně, jsou zde rovnocenní partneři a nejsou zde žádné mechanismy, které zástupce donutí k jednání. Problém je, že pokud se jednání v zemi zablokuje, ani mezinárodní tlak ho neumí rozhýbat. V praxi se také nepřijímají žádná důležitá politická rozhodnutí v období několika měsíců před volbami – ani federálními ani do jednotek. Vše se řeší až po volbách. (Happaerts – Schunz – Bruyninckx 2012: 5 – 8)

4.3. Stranický systém a postoje politických stran k EU

Stranický systém Belgie je značně složitý, neboť každá stranická rodina zde má dva zástupce – z frankofonní a vlámofovní strany – a proto je velmi těžké hledat konsenzus v takto rozdělené situaci. Systémy se liší rozdílnou silou těchto složek. Ve Flandrech tradičně dominují křesťanští demokraté, ve Valonsku socialisté, Brusel je baštou frankofonních liberálů a v německém jazykovém společenství dominují, a to i v posledních volbách, tamní křesťanští socialisté. (Institut pro evropskou politiku)

Po vzniku samostatného belgického státu se zde ustanovily první dvě strany, kterými byli Liberální a Křesťanskodemokratická strana, které si svůj podíl u moci udrželi až do počátku dvacátého století, kdy vznikla Socialistická strana. Protože nebylo zavedeno všeobecné volební právo, socialisté se prosazovali zejména prostřednictvím odborů. Také na katolíky navazovaly další organizace – školy, církev apod., liberálové tuto návaznost neměli. Tady jsou kořeny

partitokracie. Po druhé světové válce začala být aktuální otázka vlámského nacionalismu a postupně od 70. let 20. století docházelo k rozdělení těchto tradičních stran. Jako reakci na vznik nových politických subjektů (zelení, nacionalisté) byly tradiční strany nuceny také přijmout nová témata do svých politických programů. V devadesátých letech došlo k několika změnám ve voličských preferencích, zejména narostla podpora nacionalistických stran a klesla důvěra ve strany tradiční (což mohlo být také následkem několika korupčních skandálů). V roce 1999 nebyli poprvé od svého rozdělení křesťanští demokraté součástí vlády. Proto strany nejen, že přibraly nová témata, ale došlo i rozsáhlým organizačním změnám (předsedy nově volili všichni členové strany, vznikaly nové názvy).¹³ (Habáň 2005: 190)

První skupinou jsou křesťanskodemokratické strany, které reprezentují Křesťanští demokraté a Vlámové (Christendemocratisch & Vlaams, dále jen CD&V) a Humanistické demokratické centrum (Centre Démocrate Humaniste, dále jen cdH). Jak bylo psáno výše, tyto strany se téměř po celou dobu existence podílely na vládě a také byly součástí státních reforem. Na počátku nového tisíciletí se strany rozhodly přijmout nový název a renovovat svůj program, cdH přijala program, který je dnes zaměřen spíše liberálně. (Centre Démocrate Humaniste)

Další skupinou jsou socialistické strany. Strany byly založeny v roce 1885 jako strana BWP, neboli Strana belgických pracovníků. V roce 1978 se strana rozpadla na Socialistickou stranu (Parti Socialiste, dále jen PS) za valonskou část země a na Alternativní socialistickou stranu (Sociaal Progressief Alternatief, dále jen SP.A) za vlámskou část. Politický program obou stran se zaměřuje na typicky socialistická témata. (Habáň 2005: 190)

Další dvojice stran je zaměřena liberálně. Reformní hnutí (Mouvement Réformateur, MR) a Vlámští liberálové a demokraté (Vlaamse Liberalen en Democraten, VLD). K jejich rozdělení došlo v roce 1970 z nejstarší politické

¹³ Veškeré české názvy stran dle Habáň 2005

strany v Belgii. (Institut pro evropskou politiku) V roce 2002 vzniklo hnutí MR, ke kterému se připojila německá Partei für Freiheit und Fortschritt, Mouvement des Citoyens pour le Changement a Fédéralistes Démocrates Francophones. Ti ale na protest v roce 2011 stranu opustili. Vlámští liberálové VLD si v roce 2007 vzali přízvisko Open. (Open VLD)

Další dvojicí stran jsou belgické strany zelených. Za valonskou část je to Ekologická konfederace (Ecologistes confédérés pour l'organisation de luttes originales, dále jen ECOLO), za vlámskou část jsou to Vlámští zelení (De Vlaamse Groenen, dále jen GROEN). GROEN do roku 2004 vystupovali pod názvem AGALEV, což je zkratka slov žít jiným způsobem (vlámsky Anders Gaan Leven). ECOLO byla založena roku 1980 a jako jedna z prvních zelených stran na světě se hned následující rok dostala do parlamentu. Obě zelené strany v belgickém parlamentu tvoří asi nejsourodějšší dvojici a jejich zájmy jsou velmi podobné. (Habáň 2005: 190), (Ecolo)

Poslední skupinou jsou pravicové nacionalistické a protipřistěhovalecké strany. Z francouzské části je to Démocratie nationale (dále jen DN), za Vlámsko je to Vlámský zájem. DN původně vystupovala jako Národní fronta, která úzce spolupracovala se svým francouzským předobrazem a také požadovala připojení Valonska k Francii. Dnes se strana zaměřuje na otázku imigrace. (Démocratie nationale) Vlámským protějškem je Vlámský zájem (Vlaams Belang, dále jen VB), který se zasazuje o vlámskou nezávislost, o rozdělení Bruselu a spolupráci s Nizozemskem. (Vlaams Belang)

Dalšími politickými stranami, vesměs populistickými, jsou Dedeckerův seznam (Lijst Dedecker, dále jen LDD) Lidová strana (Parti populaire, dále jen PP) a Nová vlámská aliance (Nieuw Vlaamse Alliantie, dále jen NVA). LDD je pravicová populistická strana, která se zformovala před volbami v roce 2007 okolo osoby J. – M. Dedeckera, který byl rok předtím vyloučen z VLD. PP byla založena v roce 2009 a zaměřuje se na otázku imigrantů. Zisky obou stran jsou z federálního hlediska spíše zanedbatelné. (Institut pro evropskou politiku)

Pravicová separatistická strana NVA otevřeně prohlašuje, že jejím konečným cílem je vznik samostatného vlámského státu. Její podpora stoupá především díky socioekonomickým aspektům domácí politiky, které strana neustále zdůrazňuje. Požaduje totiž transparentnost dotací z Vlámka do Valonska a řešení daňové a sociální otázky zvláště pro každý region. (Homolová 2010: 214 – 215) Současným lídrem NVA je Bart de Wever, který je znám zejména svými ostrými řečmi proti královské rodině. NVA je nástupcem Volksunie (Lidové unie), která byla založena v roce 1954 a která působila v politice až do roku 2001. (BBC News 2012)

Na závěr kapitoly je nutno zmínit postoje stran k evropské integraci, neboť, jak je psáno výše, EU má v Belgii silnou pozici. Obecně je Belgie se svou pozicí a s vývojem evropské integrace spokojena a veřejné mínění hodnotí prospěšnost EU velice pozitivně. Tradiční strany a strany zelených se vyslovují pro EU a většinu jejích politik. Odpůrcem EU je VB, který požadoval referendum pro přijetí Maastrichtské i Amsterodamské smlouvy, a zatím největším kritikem EU je DN, která je absolutně proti současné podobě. Ve všech hlasováních o smlouvách se buď hlasování zdržela, anebo hlasovala proti, aniž by vysvětlila svůj postoj. Na svých stránkách se vyslovuje proti přijetí nových států a kritizuje údajnou nedemokratičnost a přehnanou byrokratičnost EU. Belgické politické strany jsou jednotné v jediné otázce, co se týče EU, a sice že si nepřejí přistoupení Turecka. (Habán 2005: 188 – 206), (Démocratie nationale)

5. Analýza politické krize

Poslední část práce je věnována politickým krizím z let 2007 – 2011. Kapitola představuje příčiny, průběh i výsledek těchto krizí a doplňuje kapitolu o politickém systému. 2. září 2007 proběhly v Belgii parlamentní volby, které vyhrála koalice CD&V a NVA. Sestavením vlády byl pověřen předseda strany CD&V Yves Leterme, ale ten ani po šesti měsících nedokázal najít kompromis mezi stranami, a tak by sestavením vlády pověřen Guy Verhofstadt (Open VLD), bývalý premiér. Ten sestavil širokou koalici, kterou od března převzal Yves Leterme a stal se jejím premiérem. Problémem pro sestavení vlády byl návrh reformy, který podle cdH nebyl v souladu s valonskými zájmy a také velice kontroverzní osoba Yvese Leterma, neboť často nevhodně kritizoval frankofonní část obyvatel, která se údajně neumí přizpůsobit a nejen že neumí, zároveň se ani nechce naučit nizozemsky (jako premiéra si ho nepřálo 92% Valonů). Vláda byla sestavena z liberálních stran, křesťansko-demokratických stran a z PS. (Aktuálně.cz 2007)

V červenci 2008 premiér podal demisi, neboť si jeho vláda stanovila za cíl, dosáhnout reformy systému do poloviny července, což se jim nepodařilo, navíc se toto jednáníablokovalo. Blokace jednání se týkala zejména okolí Bruselu, které chtěli Vlámové ustanovit jako jednojazyčné. (Aktuálně.cz 2008c) Král tuto rezignaci odmítl a požádal premiéra o další vyjednávání. (Aktuálně.cz 2008b) V prosinci 2008 vláda králi nabídla opět svou demisi, protože byli její členové obviněni z manipulace se soudem.¹⁴ (Aktuálně.cz 2008a) Ve volebním období 2007 – 2010 se v Belgii vystřídalocelkem 6 vlád, důvody pro pády vlád byly různé – ať už ty výše zmíněné, nebo například to, že premiér

¹⁴ Obvinění vzniklo na základě prodeje belgicko-nizozemského bankovního pojišťovacího ústavu Fortis. Vláda hodlala svůj podíl prodat francouzské společnosti, což se nelíbilo dalším akcionářům, kteří podali žalobu, a prodej byl pozastaven. Členové vlády údajně vyvíjeli tlak na to, aby bylo jednání o prodeji obnoveno.

Herman van Rompuy byl jmenován předsedou Rady EU a musel být ve své domácí funkci nahrazen. (Taelen 2011)

Předčasné volby nastaly hlavně kvůli oblasti Brusel – Haal – Vilvoorde (dále jen BHV), která je bilingvní a její obyvatelé si mohou vybrat, zda budou volit valonské či vlámské kandidáty. Vlámská část chtěla toto privilegium zrušit pro několik obcí v tomto regionu a zařadit je do vlámského hlasování. Na protest těmto tendencím vystoupila PS z vlády, vláda tím ztratila většinu a premiér Yves Leterme podal demisi. (Homolová 2010: 211)

Hlavními tématy pro kampaň do parlamentních voleb v roce 2010 se stala již zmiňovaná oblast BHV a s ní spojená institucionální reforma. Problém oblasti BHV spočívá v šesti obcích, které se nacházejí ve vlámském regionu, ale většina jejich obyvatel je frankofonních. Proto byl těmto obcím přidělen zvláštní status. Byla navrhována dvě různá řešení: valonská část chtěla připojit tyto vesnice k Bruselu, vlámská část naopak chce této expanzi zabránit přičleněním k Vlámskému regionu. Toto řešení bylo již zamítnuto Ústavním soudem, a proto je nutné reformovat ústavu. Vlámové argumentují tím, že pokud se někdo z nich hodlá přestěhovat do frankofonní části země, je samozřejmou povinností naučit se francouzsky, a proto by stejnou povinnost měli mít i francouzsky mluvící přistěhovalci ve Vlámku. Současná situace je velice komplikovaná, například v obci, kde je 80% obyvatel frankofonních, se nesmí na zasedáních mluvit francouzsky. (Blenkinsop 2010b) Institucionální reforma měla dále přidělit další fiskální pravomoci regionům, zejména v oblasti daní (Vlámská část si za cíl stanovila minimalizovat transfery z bohatšího Vlámka do chudšího Valonska), reformovat soudní systém a systém sociálních jistot – zejména boj proti nezaměstnanosti. Ekonomickým tématem se stala krize, díky které se státní dluh vyšplhal téměř na 100% hrubého domácího produktu. (de Vos 2010)

Druhá krize nastala po volbách v červnu 2010, neboť prozatímní vláda v čele s Yvesem Letermem musela podržet svůj podíl u moci po 541 dní, které zabralo vyjednávání většiny. Volby vyhrála NVA s podílem 17% hlasů.

Druhá skončila PS se 14%, třetí CD&V s téměř 11%. (Electoral Geography 2010) Tyto volby se staly rekordními co do počtu neplatných voličských lístků, které zabraly téměř 6% (toto číslo bývá často používáno jako indikátor nespokojenosti s politikou). (Homolová 2010: 214) Bart De Wever, předseda vítězné strany NVA, prohlásil, že se vzdá premiérského křesla, pokud bude ustanovena koalice, která bude souhlasit se státní reformou. Elio di Rupo za PS byl králem vybrán, aby vedl jednání o vládní koalici. (van den Velde 2010) Tato jednání byla neúspěšná, a proto Elio di Rupo v září rezignoval na svou funkci. Tato rezignace byla králem zamítnuta a král lídry politických stran požádal, aby pokračovali v jednáních. (Blenkinsop 2010a) Dále král požádal prozatímního premiéra Yvese Leterma, aby se pokusil snížit schodek navrhovaného rozpočtu na 4,8% hrubého domácího produktu. Takovýto postup je pro pozici belgického krále velice neobvyklý, častější je pasivní přístup. (Blenkinsop 2011c)

Tato politická krize je někdy nazývána jako „krize bez publika“ protože na úrovni občanů nebyla sledována, ve společnosti zavládla apatie vůči politickým jednáním. V rámci této krize také Belgie absolvovala celou dobu předsednictví EU a dokázala se vyrovnat s krizí v eurozóně – nastavila menší schodek v rozpočtu než Německo a také vládnutí bylo méně finančně náročné. Belgie bývá často kritizována za přílišnou administrativu, nicméně odborníci se shodují v tom, že právě tato administrativa – různé kontrolní agentury a lokální vlády – zajistila, že politická krize neměla velký dopad na fungování země. (Blenkinsop 2011c) Jednání o vládě probíhala celkem umírněně, ale vlámské strany odmítaly vstoupit do koalice bez NVA. Krize postupně přerostla i do ekonomické roviny, neboť Belgii začali opouštět investoři a byly zveřejňovány negativní ratingy. (Blenkinsop 2011b) Na denním pořádku byla také otázka nových voleb, které chtěla vyvolat zejména NVA, aby posílila svůj výsledek z voleb posledních. (Bartunek 2011a)

V září 2011 strany prohlásily, že nemohou dále pokračovat v jednáních, situace se vyostřila, když vlámské autority odmítly jmenovat 3 frankofonní starosty v oblasti BHV. Tehdy začaly narůstat i mezinárodní tlaky na řešení situace a prozatímní premiér předložil návrh rozpočtu, který zaručoval ušetření 7 – 8 miliard eur – tedy zaručoval maximální deficit pod 3% hrubého domácího produktu. (Bartunek 2011b) Na řešení oblasti BHV se strany dohodly ještě v září a navrhly vytvoření příměstské části na severu Bruselu pro Valony a rozšíření pravomocí v okolí Bruselu pro Vlány. (Klekner 2011c) Stále ale zůstávala k vyřešení otázka rozpočtových škrťů a navýšení některých daní. V této době Bart De Wever navrhl, že se pokusí sestavit vládu bez PS, ale vyjednávání koalice zatím oficiálně zůstalo na Eliu Di Rupo. (Klekner 2011b) Poslední sporná otázka byla vyřešena poté, co ratingová agentura Standard & Poor's snížila kredit Belgie z AA+ na AA a podložila to důvodem této politické krize. Na základě této hrozby byla konečně dojednána koalice, která se shodla na podobě rozpočtů na roky 2012, 2013 a 2014, na dlouhodobých strukturálních reformách v zaměstnanosti a důchodech a na deficitu rozpočtu (2,8% hrubého domácího produktu). (Strupczewski – Deighton 2011) Této dohody bylo dosaženo také díky hrozbě Evropské komise, která Belgii pohrozila pokutou ve výši 700 milionů eur, pokud se jí do prosince nepodaří snížit deficit. (Gotev 2011)

Vláda byla ustanovena ze stran cdH, CD&V, MR, PS a SP.A. Po 40 letech se postavil do čela Belgie frankofonní premiér Elio di Rupo. Nová vláda si stanovila za svůj program škrty v oblastech státních drah a pošt, nové zdanění finančních transakcí, zisků bank, příjmů nad 20 000 eur a jaderné energetiky, ze které hodlá Belgie vystoupit. Úspory stanovila v systému zdravotní péče a hranice odchodu do důchodu byla posunuta na 62 let. (Klekner 2011a) 10. 12. 2011 byla parlamentem potvrzena nová vláda, proti které se v parlamentu postavila NVA. (Aktuálně.cz 2011d) Současným premiérem se stal Elio di Rupo, který nedávno přiznal homosexuální orientaci (v zemi, kde katolická strana obsadila ve volbách

třetí místo), je synem italských imigrantů (v zemi, kde jsou velmi silné protiimigrační nacionalistické strany) a navíc je valonské příslušnosti (v zemi, kde 60% obyvatel tvoří Vlámové). Celou politickou krizi provázela otázka rozdělení země na dva samostatné celky. Ačkoliv ve Vlámku zvítězila separatistická strana a silnou pozici zde má i druhá separatistická strana (VB), jen 46% Vlámů se vyslovilo pro tuto separaci. (Taelen 2011)

6. Závěr

Práce je rozdělena na pět hlavních kapitol, které jsou dále členěny na podkapitoly. První kapitola obsahuje teorii federalismu a federativních politických systémů a je zaměřena zejména na distribuci moci ve federativních politických systémech. Toto zaměření bylo pro práci vybráno z důvodu následné analýzy systému, který byl nastaven tak, aby byla distribuce moci co nejefektivnější a zároveň, aby vznikalo minimum kompetenčních sporů mezi jednotlivými částmi federace.

Další kapitola je věnována historii Belgie, zejména ústavním změnám a vývoji obou jazykových komunit. Hlavní náplní je představit belgické jazykové komunity, jejichž vývoj je značně komplikovaný. Historické okolnosti a vývoj Belgie jsou zásadní pro pochopení celého systému, který je značně složitý, aby v maximální možné míře zabránil konfliktům. Nutné je tedy zmínit všechny klíčové historické události, aby byly jednotlivé znaky této federace srozumitelné.

Další část práce je zaměřena na samotnou analýzu systému – na představení členských jednotek, kterými jsou společenství a regiony a jednotlivým pravomocím těchto jednotek. Analyzovány jsou také federální orgány, financování federálních jednotek a stranický systém země. V poslední podkapitole jsou rysy konkrétního fungování systému. V této části se pracuje zejména s ústavou Belgického království a s jednotlivými zákony a studiemi na toto téma. Zde je zařazena také charakteristika stranického systému, který je důvodem pro komplikované vyjednávání, neboť každá politická rodina zde má minimálně dva zástupce – vlámskou a valonskou politickou stranu.

V poslední části se práce zaměřuje na nedávnou politickou krizi z let 2010 – 2011, která je přímým pokračováním krize z let 2007-2010. Kapitola analyzuje příčiny krize, její dopad na Belgii, ale i důsledky pro politický systém.

Cílem práce bylo zjistit, nakolik je tento systém zodpovědný za opakující se politické krize. Podle práce je identifikován problém v rozděleném stranickém systému. Toto rozdělení sice předcházelo federativnímu uspořádání, ale federativní systém měl vyřešit problém mezi dvěma komunitami, což se mu nepodařilo, neboť nestanovil žádné prostředky, které by zajistily dohodu mezi politickými stranami na federální úrovni. Ačkoliv se strany nerozdělily v důsledku tohoto systému, ale toto rozdělení proběhlo již dříve, nelze říci, že by současný systém tento problém vyřešil. Naopak díky přesnému rozdělení pravomocí a pravidel spolupráce mezi jasně oddělenými celky systém naopak přispívá k trvalé oddělenosti politických stran a znemožňuje vzniku federální politické strany, která by mohla zastřešovat jednání a působit jako prostředník mezi komunitami. Protože jednotky federace mají pravomoci i na mezinárodní úrovni (zastupování Belgie v Radě EU, např.), neusilují o vytvoření celostátního celku, který by reprezentoval jejich zájmy koherentně. To vede ke zdlouhavým vyjednáváním, pro jejichž urychlení systém nemá účinné nástroje. Osoba krále nemá dostatečné pravomoci, aby mohla jednání efektivně ovlivňovat.

Úkolem této práce bylo rozpoznat, zda se belgický systém řadí do skupiny asymetrických nebo symetrických federací. Pro řešení tohoto úkolu je třeba se zaměřit na jednotky federace a jejich postavení. Ačkoliv mají všechny komunity stejné pravomoci a všechny regiony taktéž stejné pravomoci, stále zde existují vedle sebe dva druhy jednotek, které se liší jak rozdělením pravomocí, tak svým vymezením. Regiony jsou vymežovány geograficky, zatímco komunity demograficky-podle jazykových příslušníků. To ukazuje na asymetrický model federace, neboť nemají všechny jednotky stejné postavení. Protože jednotky nemají ani své vlastní ústavy, jsou organizovány federálním státem, který určuje jejich orgány, počty členů těchto orgánů a také zajišťuje soudnictví, které jednotky nemohou samostatně organizovat. Ačkoliv rovnost mezi jednotkami a federálním státem se uskutečňuje přes rovnocennost norem, neboť dekrety mají stejnou platnost jako zákony, a v určitých oblastech jsou pravomoci jednotek

a federálního státu oddělené, nelze říci, že jsou jednotky postaveny na úrovni státu, protože zde existuje oblast konkurenční moci (například v otázce dopravy). Proto byl belgický federativní systém zařazen do kategorie asymetrických federací.

Práce se nezaměřuje na dílčí aspekty systému, ale na systém jako celek, což nabízí ucelený pohled na belgickou problematiku. Systém není považován ani samotnými Belgičany za konečnou podobu řešení problémů jazykově rozdělené země. Jak bylo uvedeno v kapitole o politických krizích, Belgie spěje k další reformě státu. Otázkou je, nakolik tato reforma změní stávající systém, neboť, stejně jako ostatní dohody, musí být výsledkem kompromisu mezi oběma jazykovými skupinami.

7. Seznam použité literatury a pramenů

Anderson, George (2008). *Federalism: An Introduction* (Oxford: Oxford University Press).

Behrendt, Christian (2013). The process of constitutional amendment in Belgium. In: Contiades, Xenophon, *Engineering Constitutional Change. A Comparative Perspective on Europe, Canada and the USA* (Abingdon: Routledge), 35-50.

Brzinski, Joanne B. (1999). Changing Forms of Federalism and Party Electoral Strategies: Belgium and the European Union. *Publius* 29 (1), 45-70.

Bursens, Peter – Jana Deforche (2008). Going beyond Paradiplomacy? An Exploration based on the Establishment of Regional Foreign and EU Policy Powers in Belgium. *Project: Europeanization of multi-level polity. Towards EU inspired Flemish strategies to cope with the Belgian federal structure.* (http://www.wiscnetwork.org/ljubljana2008/papers/WISC_2008-326.pdf, 6. 12. 2012).

Davis, S. Rufus (1978). *The Federal Principle. A Journey Through Time in Quest of Meaning* (London: University of California Press).

Delpérée, Francis (1998). Federální Belgie a mezinárodní vztahy. *Mezinárodní politika* 22 (11) 7-8.

Deschouwer, Kris (2005) Kingdom of Belgium. In: Kincaid, John – Tarr, Alan G. (eds), *Constitutional Origins, Structure, and Change in Federal Countries*, (Montreal: McGill-Queen's University Press), 48 –75.

- Dumont, Hugues – Lagasse, Nicolas – Van der Hulst, Marc – Van Drooghenbroeck, Sébastien (2005). Kingdom of Belgium. In: Majeed, Akhtar – Watts, Ronald – Brown, Douglas, *Distribution of Powers and Responsibilities in Federal Countries, Volume 2* (Montreal: McGill-Queens University Press).
- Elazar, Daniel J. (1995). *Federalism: An Overview* (Pretoria: HSRC Publishers).
- Fabre, Elodie (2009). Belgian Federalism in a Comparative Perspective, *VIVES Discussion Paper* (5), Research Centre for Regional Economics, (http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1586715, 15. 1. 2013).
- Habáň, Martin (2005). Belgické politické strany a jejich postoje k evropskému integračnímu procesu. *Středoevropské politické studie* 7 (2 –3), 188 – 206.
- Happaerts, Sander – Schunz, Simon – Bruyninckx, Hans (2012). Federalism and Intergovernmental Relations: The Multi-Level Politics of Climate Change Policy in Belgium. *Journal of Contemporary European Studies* 20 (4), 441 – 458).
- Homolová, Eva (2010). Federální volby 2010 – kořeny národnostních sporů a jejich reflexe v politickém systému Belgie. *European Electoral Studies* 5 (1), 206 – 217.
- Hulicius, Eduard (2006). *Belgie. Stručná historie států* (Praha: Libri).
- Kincaid, John (2002). Introduction to the Handbook of Federal Countries. In: Griffiths, ANn L., Nernberg, Karl, *Handbook of Federal Countries 2002: A Project of the Forum of Federations* (Montreal: Gill – Queen 's Press), 3–15.
- Klíma, Karel (2003). *Teorie veřejné moci (vládnutí)* (Praha: Aspi Publishing).
- Rodden, Jonathan (2004). Comparative Federalism and Decentralization. On Meaning and Measurement. *Comparative Politics* 36 (4), 481 – 499.

Swenden, Wilfried (2003). *Belgian Federalism. Basic Features and Potential as a Model for the European Union*. RIIA Conference – Governing Together in the New Europe (Cambridge), (<http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0C54E3B3-1E9C-BE1E-2C24-A6A8C7060233&lng=en&groupage582=71&size582=10&id=22932>, 15. 1. 2013).

Ústava Belgie (2007).

(<http://home.scarlet.be/dirkvanheule/compons/ConstitutionBelgium/ConstitutionBelgium.htm>, 5. 12. 2012).

van Istendael, Geert (1998). *Belgický labyrint* (Praha: Cinemax Praha).

Vos, Hendrik – Orbie, Jan – Schrijvers, An (2008) *Belgium: Federal Engineering in the Heart of Europe*. In Sözen, Ahmet, *The Cyprus Conflict: Looking Ahead* (Famagusta: Eastern Mediterranean University Press), 7 – 18.

Watts, Ronald L. (1996). *Comparing Federal Systems in the 1990s* (Ontario: Queen's University).

Internetové zdroje:

Africa and Europe in Partnership. Role of the African Union's Permanent Mission in Brussels. (<http://www.africa-eu-partnership.org/>, 15. 1. 2013).

Aktuálně.cz (2007). *Belgickou vládu široké koalice sestavuje Verhofstadt*. 17. 12. 2007 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=516787>, 23. 3. 2013).

Aktuálně.cz (2008a). *Belgická vláda nabídla demisi. Údajně tlačila na soud*. 19. 12. 2008 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=625523>, 23. 3. 2012).

Aktuálně.cz (2008b). *Belgie je dál v krizi, král nepřijal rezignaci premiéra*. 18. 7. 2008 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=611219>, 23. 3. 2013).

Aktuálně.cz (2008c). *Belgie se utápí v další krizi. Premiér podal demisi*. 15. 7. 2008 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=610861>, 23. 3. 2013).

Aktuálně.cz (2011d). *Tečka za krizí v Belgii. Parlament posvětil novou vládu*. 10. 12. 2011 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=724838>, 23. 3. 2013).

Bartunek, Robert – Jan (2011a). Belgium political crisis deepens as mediators quits. *Reuters*. 8. 7. 2011 (<http://www.reuters.com/article/2011/07/08/belgium-politics-idUSLDE7670ZD20110708>, 22. 2. 2013).

Bartunek, Robert – Jan (2011b). Blocked Belgian coalition talks force king home. *Reuters*. 14. 9. 2011 (<http://www.reuters.com/article/2011/09/14/belgium-politics-idUSLDE78D0AU20110914>, 22. 2. 2013).

BBC News (2012). *Belgian Flemish separatists make gains at polls* (<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-19943890>, 15. 1. 2013).

Blenkinsop, Philip (2010a). Belgian coalition talks leaders tenders resignation. *Reuters*. 3. 9. 2010 (<http://www.reuters.com/article/2010/09/03/belgium-government-idUSLDE6821JQ20100903>, 22. 2. 2013).

Blenkinsop, Philip (2010b). In Belgium's election, language is the real battle. *Reuters*. 8. 6. 2010 (<http://www.reuters.com/article/2010/06/08/belgium-election-idUSLDE6530IO20100608>, 22. 2. 2013).

Blenkinsop, Philip (2011a). Belgian king intervenes again in political crisis. *Reuters*. 11. 1. 2011 (<http://www.reuters.com/article/2011/01/11/belgium-politics-idUSLDE70A1BY20110111>, 22. 2. 2013).

Blenkinsop, Philip (2011b). Flemish separatists reject Belgian coalition bid. *Reuters*. 7. 7. 2011 (<http://www.reuters.com/article/2011/07/07/belgium-politics-idUSLDE7660ZQ20110707>, 22. 2. 2013).

Blenkinsop, Philip (2011c). Should the world be more like Belgium?. *Reuters*. 1. 3. 2011 (<http://www.reuters.com/article/2011/03/30/us-belgium-idUSTRE72T1AO20110330>, 22. 2. 2013).

Blochín, Timur (2012). Brusel: vyjednávání z pozice slabšího. *Hlas Ruska*. 5. 12. 2012 (http://czech.ruvr.ru/2012_12_05/Brusel-vyjednavani-z-pozice-slabsiho/, 21. 3. 2013).

Corijn, Eric - Vandermotten, Christian - Decroly, Jean-Michel - Swyngedouw, Erik. Bruxelles, ville internationale. *Brussels studies the e-journal for academic research on Brussels*. (http://www.brusselsstudies.be/medias/publications/FR_84_EGB13.pdf, 21.3. 2013).

de Vos, Laurens (2010). Belgian federalism would help Wallonia more than it realises. *The Guardian*. 12. 6. 2010 (<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/jun/12/belgian-federalism-will-help-wallonia>, 21. 3. 2013).

Gotev, Georgi (2011). La Belgique sort d'une crise politique historique. *EurActiv*. 28. 11. 2011 (<http://www.euractiv.com/fr/elections/la-belgique-sort-dune-crise-poli-news-509252>, 15. 3. 2013).

Institut pro evropskou politiku. Proměny belgického stranického systému. (<http://www.europeum.org/cz/integrace/32-integrace--10/778-promeny-belgickeho-stranickeho-systemu>, 16. 2. 2013).

Klekner, Radim (2011a). Belgie má po 535 dnech konečně vládu. *Aktuálně.cz*. 1. 12. 2011 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=723560>, 23. 3. 2013).

Klekner, Radim (2011b). Belgie zoufale čeká na rozpočet. A také na novou vládu. *Aktuálně.cz*. 22. 11. 2011 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=722377>, 23. 2. 2013).

Klekner, Radim (2011c). Průlom v Belgii: Rozhádání Vlámové a Valoni se dohodli. *Aktuálně.cz*. 15. 9. 2011 (<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=714239>, 23. 2. 2013).

Strupczewski, Jan – Deighton, Ben (2011). Belgium budget deal clears way to govt formation. *Reuters*. 26.11.2011 (<http://www.reuters.com/article/2011/11/26/belgium-budget-idUSL5E7MQ05B20111126>, 23. 3. 2013).

Taelen, Luckas V. (2011). Can Belgium's new prime minister keep living the dream?. *The Guardian*. 10. 12. 2011 (<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2011/dec/10/belgium-prime-minister-elio-di-rupo>, 21. 3. 2013).

The Brussels-Capital Region Portal. International Brussels.

(<http://www.brussels.irisnet.be/about-the-region/international-brussels>, 15. 1. 2013).

van den Velde, Antonia (2010). Belgium starts efforts to agree on coalition government. *Reuters*. 14. 6. 2010 (<http://www.reuters.com/article/2010/06/14/us-belgium-election-idUSTRE65D3YD20100614>, 22. 2. 2013).

Electoral Geography 2.0. Belgium. Legislative Election 2010.

(<http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/b/belgium/belgium-legislative-election-2010.html>, 25. 3. 2013).

Humanistické demokratické centrum. Historie cdH (<http://www.lecdh.be/le-parti/lhistorique>, 12. 3. 2013).

Národní demokracie. Historie

(<http://www.dnat.be/index.php/accueil/presentation?showall=&start=1>, 12. 3. 2013).

Valonští zelení. About Ecolo (<http://web4.ecolo.be/spip.php?page=sommaire>, 12. 3. 2013).

Vlámský zájem. Programové prohlášení

(<http://www.vlaamsbelang.be/beginselverklaring/>, 12. 3. 2013).

Vlámští liberálové. Naše vize (<http://www.openvld.be/Themes.aspx>, 12. 3. 2013).

Ezilon.com. Mapa belgických regionů

(<http://www.ezilon.com/maps/images/europe/Belgium-political-map.gif>, 12. 3. 2013)

BELGIUM ROOTS Project. Mapa belgických komunit

(<http://belgium.rootsweb.ancestry.com/bel/be%28r.gif>, 12. 3. 2013)

8. Resumé

This work is focused on analysis of belgian federal system – its structure and functioning. Work presents theory of federalism, its main characteristic and distribution of powers in federations. Then the history of Belgium from 5th century to present time is presented. This follows part about belgian federal system, which is highly complex, to preclude jurisdictional disputes. Last part of this work is dedicated to presentation of political crisis among years 2007 and 2011. Belgian nation is composed from two main language parts – from Flemings and Walloons. This separation is consequence of historical development from early Middle – Ages to present. French had been always presented as language of high social classes, Flemish had been language of politically insignificant groups of population. When Belgium became sovereign state situation stayed the same for a while. Then after Second World War became a change. Flanders became more richer than Wallonia and also Flemings start demand their political rights. This development had gradually one main result – a devolution of state. Belgium became a federation which supposed fair distribution of powers for both language communities. But recent political crisis imply that this system may be responsible for complicate negotiation. In recent times was established political party New Flemish Alliance, which demands Flanders as a sovereign state. It is interesting to think about this situation, what could happen when there would be established two new states instead of European Union biggest supporter.

9. Přílohy

Mapa regionů

Mapa komunit

